

SJÄLVUTVÄRDERING FÖR UNGAS DELAKTIGHET

Denna självutvärdering åskådliggör hur du beaktar ungdomars delaktighet i ditt arbete. Med hjälp av verktyget kan du också fundera över hur ungas delaktighet realiseras i din kommun. Självutvärderingens syfte är att utveckla hur du beaktar ungas delaktighet i ditt arbete, inom din sektor och i hela kommunens verksamhet.

Det tar **cirka 20 minuter** att fylla i självutvärderingen. Utvärderingsverktyget grundar sig på kvalitetskriterier och påståenden i anknytning till dessa. Påståendena bedöms på skalan *Av helt samma åsikt – Av helt annan åsikt*. Du kan också välja svarsalternativet *Vet inte*.

En elektronisk version av självutvärdering finns på sidan www.ungasdelaktighet.fi.

Möt ungdomar genom att lyssna

Delaktigheten grundar sig på interaktionssituationer där alla medverkande möter varandra på ett respektfullt och ärligt sätt. Interaktionen kan ske ansikte mot ansikte eller i digitala miljöer.

Målet är att alla parter upplever att de blir hörda och att man samtalar i samförstånd. Av kommunens medarbetare kräver detta mod att frigöra sig från sin yrkesroll och yrkesjargong, samt att inse och medge att ungdomar kan ha expertis på olika områden.

De bästa och mest innovativa lösningarna hittas ofta när man är nyfiken och öppen för olika synsätt, samt vågar ändra sina egna uppfattningar och antaganden när det behövs.

Påståenden

Jag är intresserad av och uppskattar ungdomars synsätt och åsikter.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag tror att ungdomar har expertis.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag har tillräckligt med tid för interaktion med ungdomar innan jag fattar beslut.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag beaktar unga personers ålder och utvecklingsnivå i min språkanvändning.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag vågar ändra mina egna uppfattningar och antaganden när det behövs.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Delaktigheten växer i takt med att unga mognar

Alla ungdomar ska ha möjlighet att i enlighet med sin utvecklingsnivå öva sig i att delta och påverka. På detta sätt lär sig ungdomarna att ta initiativ, främja sina mål och ordna verksamhet på egna villkor. Vuxna ska stöda och hjälpa ungdomar när de övar sig i att delta och påverka.

Positiva upplevelser av att vara delaktig och påverka stärker unga personers tro på sina egna förmågor. Positiva upplevelser av delaktighet i unga år sporrar ungdomar till att vara aktiva på olika livsområden.

Påståenden

Jag är redo att dela med mig av ansvaret till ungdomar i enlighet med deras utvecklingsnivå.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag fäster uppmärksamhet vid olika möjligheter för ungdomar att vara delaktiga och påverka.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag stöder och hjälper ungdomar vid behov att förbereda sig för att delta och medan de deltar i olika verksamheter.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag uppmuntrar ungdomar när de misslyckas.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag reflekterar¹ tillsammans med den unga personen om vad hen har lärt sig av att delta i kommunens verksamhet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

¹ Syftet med reflektionen är att fundera på och reda ut vad den unga personen har upplevt och vad hen har lärt sig. Reflektionen hjälper den unga personen att förstå att hen har lärt sig något nytt, och att hen kan använda sina nya kunskaper och färdigheter i framtida situationer.

Delaktighet innebär att man delar makt och ansvar

Ungdomar är en resurs som det lönar sig att ta vara på. Låt dem delta i gemensam planering, genomförande och utvärdering av ärenden så att ungdomarna får sin röst hörd vid rätt tidpunkt före besluten fattas. Undvik skenbar delaktighet där ungdomar inte kan påverka på riktigt.

När en ung person känner att hens åsikter och synsätt har verklig betydelse, ökar det viljan att visa intresse och delta även i framtiden. Därför är det viktigt att alla som deltar får en verklighetstrogen bild av vilken typ av interaktion och vilka möjligheter till deltagande det är frågan om. Det är också viktigt att berätta för alla medverkande om hur deltagandet påverkar besluten.

Påståenden

Jag förhåller mig positivt och uppmuntrar ungdomar till aktivitet på eget initiativ.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag berättar för ungdomar hur och vad de kan påverka.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag har på förhand funderat på hur resultaten av ungdomars deltagande kan utnyttjas så att deras deltagande har ett tydligt syfte.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag berättar för ungdomarna om processen de deltar i².

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag berättar för ungdomarna som deltagit hur ärendet avgjordes och på vilket sätt deras åsikter beaktades.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

² Jag berättar till exempel enligt vilken tidtabell ärendet framskrider, vilka olika skeden processen består av och hur mycket deltagarna kan påverka beslutsfattandet.

Jag följer upp och utvärderar beslut och åtgärder tillsammans med ungdomarna.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungas deltagande sker på jämställda och likvärdiga grunder

Alla ungdomar ska ha möjlighet att delta oberoende av bakgrund eller åsikter. De ungas individuella, språkliga och kulturella behov, liksom tillgång och tillgänglighet måste beaktas. Särskilt ungdomar med funktionshinder, en mångkulturell bakgrund samt sexuella minoriteter och könsminoriteter upplever diskriminering.

Det är viktigt att stöda lika möjligheter till deltagande både bland ungdomar, så att alla får sin röst hörd, och i förhållande till övriga kommuninvånare, som kan ha bättre förutsättningar och möjligheter att framföra sina åsikter och påverka.³

Påståenden

Jag uppmuntrar så många ungdomar som möjligt att delta.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag försöker finna sätt att uppmuntra och motivera även ungdomar som inte är så aktiva att komma med.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag strävar efter att för egen del identifiera och avlägsna sådan praxis och strukturer som orsakar och uppehåller ojämlikhet och diskriminering.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag väljer tillgängliga lokaler för möten och aktiviteter.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

I mitt arbete har jag resurser för att beakta jämställdhet och likabehandling så att deltagarna kan få det stöd de behöver⁴.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

³ Källa: [Finansministeriet – Öppen förvaltning. Handbok öppen förvaltning. Att höra barn och unga. Faktakort nr 5: Olika behov hos deltagarna \(webbsida\)](#). Läst 10.7.2019.

⁴ Stödet kan till exempel bestå av en personlig assistent, tolk eller reseersättning för deltagaren.

I vår kommun finns en jämställdhets- och likabehandlingsplan och ungdomar har deltagit i formuleringen av den.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Deltagandet är frivilligt och ungdomar uppmuntras att uttrycka sina åsikter

Det är viktigt att understryka att deltagande alltid är frivilligt. Ungdomar behöver information som stöd för sina beslut att delta i kommunens verksamhet. Därför är det viktigt att berätta för dem vad man önskar att de medverkar i och varför deras deltagande är värdefullt.

Ungdomar behöver få begriplig information så att de självständigt kan bilda sin egen uppfattning om saken, och så att de vuxna inte medvetet styr en ung person i en önskad riktning eller mot en viss åsikt. Medarbetarna hos kommunen ska lita på ungdomarnas förmåga att bilda sina egna åsikter.

Påståenden

Jag berättar för ungdomar som deltar i kommunens verksamhet om aktiviteternas syfte och varför de medverkar.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag beaktar att ungdomarnas deltagande grundar sig på frivillighet⁵.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag ger ungdomar all den information och råd som de behöver för att kunna bilda sin egen åsikt, utan att med avsikt styra dem mot de resultat som jag önskar mig.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag ser till att de miljöer och situationer där ungdomarna kan uttrycka sina åsikter är trygga och respektfulla.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

⁵ I kommentar 12 av FN:s kommitté för barnets rättigheter konstateras att till de grundläggande förutsättningarna för barnets rätt att bli hörd är att barn och ungdomar alltid ska ha rätt, men ingen skyldighet, att fritt uttrycka sina åsikter, och att de ska informeras om att de när som helst kan avstå från att delta (se moment 16 och 134 b).

[Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12 \(2009\). Barnets rätt att bli hörd. Barnombudsmannen i Sverige \(pdf\).](#)

Mångsidiga möjligheter för ungdomar till delaktighet och påverkan

Ungdomar har olika önskemål, intressen, resurser och förutsättningar till att delta, precis som vuxna. I fråga om ungas delaktighet och möjligheter till att påverka är det viktigt att fundera på hurdana sätt att medverka som passar dem, och att välja sätten att påverka enligt det. Sätten att delta och påverka ska också vara flexibla, så att de lämnar utrymme för ungdomarna att själva vara aktiva och komma med idéer.

Påståenden

Jag utvecklar tillsammans med ungdomarna olika sätt att delta och påverka som passar dem.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag drar nytta av miljöer⁶ som är bekanta för ungdomarna och där de redan är närvarande.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag använder olika former av deltagande⁷ på ett mångsidigt sätt när jag gör unga delaktiga.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Initiativkanalerna⁸ i vår kommun är anpassade för ungdomar.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungdomar har möjlighet att delta i planeringen av ekonomin⁹ inom vår kommun.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

⁶ Miljöer som är bekanta för ungdomar är exempelvis skolor, läroinrättningar, föreningar, ungdomsgårdar, köpcentra och workshoppar för ungdomar samt olika digitala miljöer.

⁷ Deltagandet kan vara antingen kortvarigt eller långvarigt, och personligt eller digitalt. Olika former av deltagande som passar ungdomar kan vara till exempel chatdiskussioner, spel, webbenkäter och röstning via nätet. I kommunallagen nämns bl.a. diskussionsmöten och invånarråd samt att man beaktar åsikterna hos invånarna och personer som utnyttjar tjänster.

⁸ Exempel på initiativkanaler är webbplatser liksom ungasideer.fi eller kommunens egna initiativkanaler.

⁹ Inom kommunen används exempelvis deltagande budgetering eller ungdomarna kan påverka på vilket sätt anslag fördelas till föreningar.

Ungdomar påverkar saker och tjänster som de upplever som betydelsefulla

Delaktighet borde vara en verksamhetsprincip som genomsyrar alla kommunala tjänster. Det viktiga är att tillsammans med ungdomarna reflektera över vilka ärenden och tjänster som rör unga personer, och vilka saker de vill påverka.

Till exempel kan den lokala busstrafikens tidtabeller eller leder för gång-, cykel- och mopedtrafik vara av stor betydelse för ungdomar, för att de ska kunna ta sig till skolan, hobbyn eller hälsovårdscentralen.

Påståenden

Vi frågar ungdomar vilka ärenden inom kommunen som är viktiga för dem.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Tjänsterna inom min sektor är lättillgängliga och lätt att använda för ungdomar med olika bakgrund.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag frågar ungdomar om deras åsikter och önskemål i fråga om olika tjänster.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag frågar ungdomar om de tycker att de får information om tjänster som påverkar deras vardag.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag tar med ungdomar i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av tjänster som de använder.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungas påverkningsgrupper är en del av beslutsfattandet

Olika påverkningsgrupper¹⁰ för ungdomar är viktiga strukturer inom kommunen med tanke på ungas delaktighet och för att de ska bli hörda. Därför är det viktigt att ta gruppernas uppgift och arbete på allvar. Deltagarna i dessa grupper måste ha en reell möjlighet att delta i planering, beslutsfattande och utvärdering. Påverkningsgrupperna måste kunna skapa verksamhet utifrån sina egna utgångspunkter och välja vilka saker de vill ta ställning till.

Lagenliga påverkningsgrupper är ungdomsfullmäktige eller motsvarande organ för unga samt elev- och studentkårer, men många andra typer av grupper rekommenderas också för att så många ungdomar som möjligt ska kunna delta.

Påståenden

Vi har tillräckligt med strukturer och verksamhetsmodeller i vår kommun som möjliggör växelverkan mellan ungdomar, tjänsteinnehavare och politiker, så att ungdomar blir hörda i samband med beslutsfattandet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungdomars åsikter beaktas som jämbördiga med vuxnas åsikter i samband med beslutsfattandet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Påverkningsgrupperna för ungdomar är sammansatta så att det är lätt att gå med i verksamheten.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Det finns tillräckligt med resurser¹¹ för ungdomars påverkningsgrupper.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

¹⁰ Representativa påverkningsgrupper för ungdomar innefattar exempelvis ungdomsfullmäktige eller barnens parlament, medan elev- och studentkårer är deltagande och vissa grupper kan påverka direkt, som till exempel grupper för deltagande budgetering.

¹¹ Resurser behövs för bl.a. introduktion och utbildning, att skapa gruppsammanhållning, evenemang, kampanjer, vuxnas arbete som stöder ungdomsverksamheten, arbetsredskap, information samt säkerställande av tillgång och tillgänglighet.

Ungdomars påverkningsgrupper har möjlighet att självständigt planera, genomföra och utveckla sin verksamhet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungdomars påverkningsgrupper har möjlighet att delta, om de vill, i planeringen och förhandsbedömningen av ärenden inom kommunen.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungdomarnas representanter har yttranderätt och rätt att närvara vid alla nämnders möten.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungdomarnas representanter har yttranderätt och rätt att närvara vid kommunalstyrelsens möten.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungas delaktighet kan stärkas inom alla sektorer

Att främja ungas delaktighet ska vara en del av arbetet inom alla sektorer och en del av de kommunanställdas kompetenser. Utvecklingsarbetet måste omfatta såväl verksamhetskulturen som praxis, strukturer och kommunens strategi, och genomföras så att ungdomar tas med på ett naturligt, regelbundet och automatiskt sätt.

Utmaningar som man kan stöta på när man vill stärka ungdomars deltagande är bl.a. negativa attityder samt behovet av att utveckla och befästa praxis och verksamhetsmodeller som är öppna och interaktiva.

Påståenden

Att främja ungas delaktighet är en del av vår kommuns strategi, verksamhetskultur och praxis.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Att unga deltar och påverkar är en del av vardagen i vår kommun.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

När vi utvecklar samarbete och växelverkan mellan olika sektorer beaktar vi även hur vi kan förbättra ungas delaktighet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Ungdomarna utvärderar själva regelbundet hur bra de blir hörda i vår kommun.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Vi drar nytta av ungdomarnas åsikter på ett mångsidigt sätt i beslutsfattandet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

I vår kommun genomför vi systematiskt barnkonsekvensanalyser ¹² som en del av beslutsfattandet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

¹² I konsekvensbedömningar för barns rättigheter utvärderas hur beslut och verksamhet påverkar barn och barns rättigheter. Barnkonsekvensanalyser är en del av förhandsbedömningar av effekterna av kommunala beslut och bedömningar av konsekvenserna för människan. Konsekvensbedömningar för barns rättigheter gäller alla barn och ungdomar under 18 år, och beroende på vilket beslut eller vilken verksamhet bedömningen gäller, kan den omfatta även ungdomar som är äldre än 18 år.

Kommunen samarbetar med olika organisationer för att utveckla ungas delaktighet

Ungas delaktighet förutsätter samarbete. Nätverkande och nyttjande av yrkeskunskaper innebär förutom samarbete inom den offentliga sektorn även partnerskap med företag och aktörer inom den tredje sektorn. Ungdomar kan till exempel via organisationer och föreningar delta i samhällets verksamhet och i hobbyn.

Utveckling av samarbetet mellan olika organisationer kräver målmedvetenhet. I praktiken betyder det att man måste komma överens om exempelvis hur man vill utveckla samarbetet och nyttja redan befintlig expertis.

Påståenden

Jag drar nytta av expertis som finns inom olika organisationer för att ge ungdomar möjlighet att bli hörda och stärka deras aktörskap.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Vår kommun har byggt upp ett målinriktat samarbete med olika organisationer för att förbättra ungas delaktighet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Vi har kommit överens om vår kommuns och organisationernas roller i utvecklingsarbetet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Tjänsteinnehavare och anställda inom kommunen får utbildning om ungas delaktighet

För att ungas delaktighet ska realiseras krävs kompetenser av kommunens medarbetare. De måste ha kunskaper om både barncentrerat arbete och delaktighet i allmänhet. Sådana kompetenser föds inte av sig själv, utan det förutsätter introduktion och utbildning för kommunanställda.

Påståenden

Jag har tillräckligt med kunskaper och färdigheter för att främja ungas delaktighet i mitt arbete.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag har möjlighet att delta i utbildning om ungas delaktighet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Jag delar med mig av det jag lärt mig om ungas delaktighet och god praxis med mina kolleger.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

I vår kommun finns en ansvarig aktör som jag kan be om råd och stöd av i fråga om ungas delaktighet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Vår kommun producerar tillräckligt med information i anknytning till ungdomar som stöd för beslutsfattandet.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Informationen som riktas till ungdomar motsvarar deras önskemål och behov

Kommunens information angående möjligheter att delta når oftast bara de mest aktiva ungdomarna. Därför lönar det sig att planera och genomföra informationen i samarbete med ungdomar. Resultatet blir ofta bra när ungdomar kommunicerar med andra ungdomar. Man måste kunna välja rätta kanal, uttrycka saker på ett begripligt sätt och planera innehåll så att de intresserar ungdomar och svarar på deras behov.

Information är av största vikt med tanke på delaktigheten, för utan kunskap kan man inte agera och påverka. För att informationen ska nå så många ungdomar i kommunen som möjligt, måste man fästa uppmärksamhet vid tillgången till information.

Påståenden

Vi kommunicerar med ungdomar på platser och i miljöer¹³ som är bekanta för dem.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Informationen som riktas till ungdomar är interaktiv.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Språket i kommunikationen är tydligt och begripligt för många ungdomar med olika bakgrund i fråga om innehåll, vokabulär och struktur.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Som stöd för texterna finns också andra kommunikationsformer, t.ex. bilder, videor eller infografer.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

¹³ Exempel på bekanta platser och miljöer är skolor, ungdomslokaler, fritidslokaler och webbmiljöer, liksom Instagram och Snapchat.

De tillgänglighetskrav¹⁴ som regleras i lagen har beaktats i vår kommuns webbtjänster och mobila applikationer.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Vi har utvärderat kommunens webbsidor och deras tillgänglighet och användarvänlighet tillsammans med ungdomar.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

Vi tar med ungdomar i planeringen och genomförandet av information i kommunens olika informationskanaler.

Vet inte | Av helt annan åsikt Av helt samma åsikt

¹⁴ Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) förutsätter att myndigheter och självständiga offentligrättsliga inrättningar ska göra sina webbtjänster och mobila applikationer tillgängliga för alla. [Läs mera om tillgänglighet på Regionförvaltningsverket i Södra Finlands webbplats.](#)